

toliko časa člani odbora, dokler prostovoljno ne izstopijo, ali pa dokler ne nastopijo okolščine, vsled katerih to pravico izgube.

Virilisti so torej prav tako, kakor izvoljeni odborniki, člani urada z vsemi, s tem uradom spojenimi pravicami in dolžnostmi. Nazor pritožiteljev, da imajo samo virilisti poljubno pravico, sej se udeleževati, ni v soglasju z zakonom, ker zakonodavec gotovo ni hotel dvoje vrst odbornikov ustvariti, take z odgovornostjo in take brez odgovornosti.

Deželna vlada in ministrstvo sta torej z vso pravico izračunala 12 odbornikov in 7 virilistov, torej skupaj 19 in potem od zakona zahtevane $\frac{3}{4}$ odbornikov s 15 odborniki ter sta vsled tega razveljavila protizakonito volilno postopanje pri volitvi županstva.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) V odškodninskih pravnih uslužbencev proti obrtnemu podjetniku imajo sodišča odločevati tudi o vprašanju, je li podjetnik moral uslužbenca zavarovati proti nezgodam. — Mlinarjeve dekle ki nima v mlinarskem obrtu opraviti, ni šteti med obrtne pomočnike, in mlinar ni zavezan, da bi jo javil zavarovalnici proti nezgodam; odgovoren je pa za poškodbe, ki jih dekla dobi pri mlinskih strojih, po 30. pogl. II. dela obč. drž. zakonika. — Varnostne odredbe obrtnega reda niso izdane le v zaščito delavcev (§ 74 obrtnega reda).

Tožnica A. je služila pri tožencu mlinarju B. kjer ji je bilo opravljati kuhinjska in poljska dela; nekoč jo je v mlinu potegnili do glavnega mlinskega vretena tako da je vsled poškodb postala nesposobna za vsako delo. Toži torej gospodarja na odškodnino ter opira svoj zahtevek na naslove, ki so razvidni iz niže navedenih sodnih odločeb. Toženec je ugovarjal predvsem nedopustnost pravne poti, a okrožno sodišče v Rudolfovem je zavrnilo s sklepom od 20. marca 1906 ta ugovor in sklenilo, da je v glavni stvari razpravljati šele po pravokrepnosti tega sklepa.

Razlogi.

Tožnica snuje tožbeni zahtevek, da naj toženec plačuje rento v mesečnih zneskih po 20 K 40 h, na dejanske navedbe: da je o Božiču 1903 vstopila pri tožencu za deklo, da ji je bilo bivati v podstrešni sobi mlina; da je bila njena služba, za mlinarje kuhati in poleg tega opravljati toženčevo živino; da je ob svojih opravkih, osobito kadar je hodila po otrobe in proso, morala hoditi skozi prostore mlina, v katerih se vrši mlinski obrt; da jo je, ko je šla po svojih poslih skozi mlin, zgrabilo tamkaj prosto se vrteče železno vreteno, vsled česar je dobila take telesne poškodbe, da nikakor ni več sposobna, si kaj pridobivati; da bi vsled te nezgode imela po zakonu z dne 28. dec. l. 1887. drž. zak. št. 1 iz leta 1888. o zavarovanju delavcev zoper nezgode pravico do rente v mesečnih zneskih 20 K 40 h, da pa je zavarovalnica zoper nezgode v Trstu odklonila izplačilo rente, ker je toženec ni niti zavaroval, niti ni podal po §-u 29 l. c. predpisanega naznanila o nezgodi.

Toženec predlaga, da se radi nedopustnosti pravne poti tožba zavrne, in snuje ta ugovor na naslednja navajanja:

Njegovo mlinsko poslopje, v katerem se je tožnica 27. aprila l. 1904 ponesrečila, ima v pritličju navadni kmečki mlin, kuhinjo, hišterno, v prvem in drugem nadstropju pa je umetni mlin; zraven tega poslopja so svinjski hlevi. V spodnji mlin je iz kuhinje najkrajša in navadna pot zunaj poslopja, pride se pa vanj tudi po ovinkih čez prvo nadstropje, a todi smejo hoditi le mlinarji. Kuhinja, hišterna in svinjski hlevi niso glavni prostori, niti postranske naprave mlina, v katerem se je nasprotnica ponesrečila, torej ni, da bi bilo delavce v teh prostorih zavarovati proti nezgodam v zmislu §-a 1 zak. z dne 28. dec. 1887 št. 1 d. z. za l. 1888 in min. naredbe z dne 3. aprila 1888 št. 35 drž. zak. Tožnica je pri tožencu služila za deklo, ki je morala iz gradu nositi kruh in jestvine v kuhinjo v mlinu, za mlinarje kuhati in v hišterni pogrinjati jedilno mizo. Bilo ji je skrbeti za prešiče in v tem oziru ob nastopu službe rečeno, da ji bode oblode za prešiče dajal glavni mlinar in sicer v spodnjem mlinu, v kateri ima tožnica hoditi skozi vrata v pritličju zunaj poslopja. Z mlinskim obratom ni imela tožnica ničesar opraviti. Opravki

kuhinjske dekline v mlinu in rediteljice svinj in kuretine ne spadajo med strokovne mlinarske opravke. — Razsoja tega spora je torej zavisna od rešitve vprašanj, ali so kuhinja, hišterna, svinjski hlevi toženčevega mlina postranske naprave glavnega mlinskega obrata, in ali so opravila, ki jih je imela tožnica, taki posli, ki zahtevajo zavarovanja proti nezgodam v zmislu cit. zakona. Za rešitev teh vprašanj pa ni pristojno sodišče, nego je za to pristojna na prvi instanci zavarovalnica zoper nezgode v Trstu, na drugi instanci deželna vlada in na tretji instanci ministrstvo, konečno tudi upravno sodišče. Ta vprašanja bi morala že rešena biti pred vložitvijo tožbe, ker temelji tožba na neizpolnjeni podjetnikovi dolžnosti, ki jo določa § 29 zavarovalnega zakona zoper nezgode, ta pa ima za predpogoj, da je bil toženec dolžan, prigrasiti tožnico v zavarovanje in plačevati premije. In ker teh vprašanj nasproti tožencu ni pristojno oblastvo še rešilo, je za sedaj pravna pot nedopustna.

Tožničin zastopnik oporeka utemeljenost ugovora nedopustnosti pravne poti, ker je tožba odškodninska tožba v zmislu §-a 1338 o. d. z., o kateri je razsojati rednim sodiščem, torej tudi o predvprašanju, je li bila tožnica zavarovanju zoper nezgode podvržena ali ne.

Iz prečitanih, nezgodo tožnice zadevajočih spisov izhaja, da je državno pravdnništvo ovadbo zoper toženca radi pregreška §-a 335 k. z. zavrnilo; da se je kazensko postopanje zoper toženca po §-u 90 k. pr. r. ustavilo; da je bil toženec prestopka §-a 29 zak. z dne 28. decembra 1887 št. 1 drž. zak. iz leta 1888 oproščen; nadalje, da je zavarovalnica v Trstu zoper nezgode izrekla, da tožnica nima pravice do odškodnine nasproti zavarovalnici, ker se zahteve v enem letu izza nezgode ni priglasilo, in da je ta zavarovalnica deželnemu odboru kranjskemu sporočila, da bi bilo tožnico v času njenih opravil v mlinu zavarovati zoper nezgode. —

Na podlagi tega stvarnega položaja je bilo ugovor nedopustnosti pravne poti zavrniti, ker je tu odškodninska zahteva iz zasebnopravnega naslova, o kateri soditi so po §-u 1. jur. norme poklicana redna sodišča, to tem bolj, ker bi razsoja predvprašanj o tožničini obvezanosti zavarovanju zoper nezgode pristojala delavski zavarovalnici zoper nezgode le v primerih

§§-ov 23 ali 29 zak. z dne 28. dec. 1887 št. 1 d. z. iz 1888, na tej rešitvi pa zavarovalnica zoper nezgode ni več interesovana, ker je tožničina pravica do odškodnine nasproti nji ugasnila v zmislu §-a 34 cit. zakona. — To, da podjetnik ne poda v §-u 29 cit. zakona predpisanega naznanila o nezgodi, more njegovo krivdo na izgubi rente utemeljiti le pod pogojem, da je bil delavec obvezan zavarovanju v zmislu določeb zakona o zavarovanju delavcev. Odločba okrajnega glavarstva, s katero je bil toženec prestopka §-a 29 cit. zakona oproščen, po analogiji §-a 268 c. pr. r. ne veže civilnega sodnika in torej tudi zanj ni obvezna rešitev odločilnega predvprašanja, je li bilo tožnico zavarovati zoper nezgode ali ne. To predvprašanje pa tudi ni rešeno z dopisom delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu na deželni odbor, s katerim je izrečeno, da je bila tožnica med delom, ki ga je opravljala v mlinu toženca, obvezana zavarovanju, ker je ista delavska zavarovalnica na tusodni dopis izrekla, da se stvarni položaj, na kateri se snuje njen izrek napram deželnemu odboru o dolžnosti tožnice v zavarovanje, ne ujema s stvarnim položajem, ki ga trdi toženec.

Po takem je pa za razsojo spora odločilno predvprašanje, je li bila za tožnico dolžnost zavarovanja zoper nezgodo ali ne, do sedaj še odprto, a to, da ob vložitvi tožbe ni bilo rešeno in da še dosedaj ni rešeno, ne more imeti za posledico zavrnitve tožbe, marveč le dolžnost pozvanega sodišča, da predvsem reši isto vprašanje. Za to govori tudi določba §-a 190 c. pr. r., po kateri sodišče le sme ukreniti, kadar je razsoja pravnega spora popolnoma ali deloma zavisna od bitja ali nebitja pravnega razmerja, katero je ugotoviti v ž e z a č e t e m upravnem postopanju, — da se postopanje pretrga tako dolgo, dokler ni to pravno razmerje pravomočno odločeno; toženec pa niti ne trdi, da teče postopanje o tem predvprašanju pri upravnem oblastvu.

Toženčev rekurz proti temu sklepu je višje deželno sodišče v Gradcu zavrnilo s sklepom od 20. aprila 1906 z razlogi:

Tožba meri na odškodnino, katero naj da toženec, ker po tožničinih navedbah protizakonito ni bil tožnice zavaroval ob času njene službe v toženčevem mlinu po zmislu zakona z dne 28. decembra 1887 št. 1 drž. zak. ex 1888 ter potem, ko je

tožnica ponesrečila, nezgode sploh ni naznanil in odnosno ni naznanil v zakonitem roku, kar je imelo za posledico, da je tožnica izgubila pravico na plačilo mesečne rente v znesku 20 K 40 h napram zavarovalnici. Tožba tedaj uveljavlja naslov privatnega prava, in o tem naslovu je brezdvomno dopustna pravna pot in samo ta.

To, da se pri odločanju v glavni stvari tožbenega zahtevka ne bo moglo ogniti rešitvi predvprašanja, je li bila tožnica v zmislu cit. zak. zavarovanju zavezana, ne ovrže dopustnosti pravne poti, če tudi nima, kadar se to vprašanje samo zase stavi, pravilno tega vprašanja rešiti redni sodnik, ampak v cit. zakonu imenovani organi. Ne sme se prezreti, da je glavno vprašanje, namreč vprašanje o odškodnini, civilnopravno, katero mora rešiti redni sodnik, in da torej ni drugače, kakor da tudi redni sodnik odloči o zraven spadajočem pravnem, čeprav ne privatnopravnem stranskem vprašanju in predvprašanju.

Vsled te odločbe se je postopanje nadaljevalo o glavni stvari, v pripravljalnem postopanju je odrejeni sodnik napravil ogled na mestu samem ter ondi zaslišal zvedence in priče. Na ustni razpravi je tožnica vzdržala odškodninski naslov v zmislu §-a 29 zakona o zavarovanju zoper nezgode, naslanjala je pa svoj zahtevek alternativno tudi na splošne določbe obč. drž. zakonika. Dotična izvajanja so razvidna iz niže navedenih sodnih odločeb, ki vsebujejo tudi dejanski stan.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z razsodbo dne 3. julija 1906, Cg I 8/6 tožbeni zahtevek odbilo popolnem z razlogi:

Po dejanskem stanu je ugotovljeno, da je tožnica o božiču 1903 stopila pri tožencu za deklo v službo, da je imela za toženčeve mlinarje kuhati, prašiče in pa kuretino opravljati, in da se je v teku te službe dne 27. marca 1904 v umetnem mlinu pri navpičnem vretenu pripetila nezgoda, vsled katere je postala tožnica stalno in popolnem nesposobna za vsako pridobivanje. Po sodnem ogledu in soglasnem mnenju zvedencev (obrtnega inspektorja in stavbenega inženerja) je ugotovljeno, da je toženčev mlin obrtno podjetje, da je pri tehničnem obratu tega mlina zaposlene delavce zavarovati v zmislu zakona z dne 28. dec.

1887 št. 1 drž. zak. iz leta 1888; po dejanskem stanu je nadalje ugotovljeno, da je tožnica v svoje stanovanje v toženčevem mlinu hodila skozi prostore, v katerih se vrši mlinski obrat, da je morala skozi te prostore hoditi, kadar je šla skozi hišterno po otrobe in po pleve; po soglasnem mnenju veščakov pa spadajo opravila, ki jih je imela tožnica v toženčevem mlinu, med domača in kmetijska opravila, da pa imajo dolžnost zavarovanja zoper nezgode samo delavci, ki so zaposleni in ki imajo opraviti pri tehničnem obratu.

Tožnica, ki je bila kuharica v toženčevem mlinu, je imela opraviti samo z domačimi in gospodarskimi opravki, ne pa s tehnično-obratnimi opravili v toženčevem mlinu, ni torej imela dolžnosti zavarovanja zoper nezgode v zmislu cit. zakona, in iz tega izhaja, da toženec v zmislu §-a 29 cit. zakona ni bil dolžan, nezgodo tožnice naznaniti političnemu oblastvu; tožnica ni imela pravice zahtevati od zavarovalnice rente in torej te rente zaradi opuščene naznanila ni mogla izgubiti. Zato pa tožbeni zahtevek, kolikor ga tožnica snuje na opustitev predpisanega naznanila, ni utemeljen.

Tožnica snuje svoj tožbeni zahtevek na plačilo dosmrtno rente v mesečnih zneskih po 20 K 40 h tudi na določila 30. poglavja 2. dela o. d. z. o povračilu škode, trdeča, da je njena telesna poškodba in vsled nje njena stalna in popolna nesposobnost za vsako pridobivanje nastala, ker toženec protipravno ni v svojem mlinu dotičnega navpičnega vretena zavaroval tako, da bi bila nevarnost za zdravje in telo ljudi izključena. Toženec bi že ob previdnosti navadnega človeka, osobito pa, ker je podjetnik mlinarskega obrta, moral sprevideti, da utegne iz opuščene zagrajenja ali opaženja dotičnega vretena nastati nevarnost za zdravje in telo ljudi.

Po izidu cele razprave in dokazovanja pa je ugotovljeno, da tožnica po svojih opravkih ni morala hoditi ravno mimo navpičnega vretena, marveč bi lahko hodila, koder ni bilo nevarno, da bi jo navpično vreteno zagrabilo. Po izpovedbi toženčevega poslovodje C. in toženčevega mlinarja D. je za resnično smatrati, da je bil toženčev poslovodja tožnici prepovedal, po njenih opravkih hoditi mimo navpičnega vretena, ter jo posvaril, če je opazil, da je vendarle hodila. Po sodnem ogledu v zvezi z ob-

risom, po pričevanju C. in po lastnem tožničinem navajanju je ugotovljeno, da tožnici na dan nesreče in o priliki, ko je po kosilu šla v svojo sobo rezance delat in ko se ji je nezgoda pripetila, ni bilo treba hoditi mimo navpičnega vretena — in da je dalo nezgodi povod to, ker je o tej priliki, ko je stopila iz hišterne v mlin in šla po stopnicah, pritekel za njo mlinarski pomočnik E. in udarši z dlanjo po stopnicah, jo na vrhu stopnic dotekel, prestrašeno vlekel za seboj do navpičnega vretena, ker se je potem tožnica pri vretenu upirala in se prijela, da bi je mlinarski pomočnik ne mogel naprej potegniti, za vreteno, tako, da so se jej mokra krila ovila okrog vretena, vsled česar je nastala njena nezgoda. Po izpovedbi toženčevega poslovodje je ugotovljeno, da teče dotično navpično vreteno že od l. 1891 in da ni bilo nikoli zadelano, da se pa ni nikoli kaj žalega zgodilo, čeprav so mlinarji ob mazanju koles in drugače hodili mimo in se vretena tudi dotikali. Po sodnem ogledu je navpično vreteno gladko. Po izreku veščakov je gotovo: da se, kakor skušnje uče, dogajajo tudi pri popolnoma gladkem in suhem vretenu, brez posebnega pritiska na vreteno ali dotika ž njim, nesreče, ko se tudi suha obleka mimogredoče osebe in osobito ženske s frfetajočimi krili navije na vreteno; da so v nekaterih mlinih nezadelana vretena, da se vsled ukaza trgovskega ministrstva z dne 28. novembra 1903 št. 176 morajo navpična vretena obiti 1'8 m visoko od tal in da je obrtno nadzorstvo to zahtevalo tudi pred izdanjem tega ukaza; po izjavi veščaka, obrtnega nadzornika je čisto verjetno, da toženčevega mlina pred opisano nezgodo obrtniško nadzorništvo še ni bilo pregledalo.

Po dejanskem stanu je nadalje ugotovljeno, da je toženec lastnik mlina ter podjetnik mlinarskega obrta. Po §-u 74. zakona z dne 8. marca 1885 št. 22 d. z. je obrtni podjetnik dolžan stroje in obrtne naprave ter njih dele zavarovati tako, da delavci ob previdnem izvrševanju svojih opravkov ne pridejo v nevarnost. Torej po določbah tega zakona ni izrecno zapovedano, da je navpična vretena obiti ali opažiti. Če se potem uvažuje, da je le-to navpično vreteno gladko in da je obstojalo najmanj že od leta 1891. ter da pred to nezgodo toženčev mlin od obrtnega nadzorništva ni bil pregledan, — sodišče ni prišlo do prepričanja, da je toženec mogel sprevideti, da bi zato, ker navpično gladko

vreteno ni bilo obito, utegnila nastati nevarnost za zdravje in telo v mlinu zaposlenim obrtnim delavcem, še manj pa osebam, ki v obrtnem obratu nimajo ničesar opraviti. Šele ukaz voditelja trgovskega ministrstva v sporazumu z ministrom za notranje stvari z dne 23. novembra 1905 št. 76 d. z. določa v točki 57., da je navpična vretena treba obiti do 1'8 m visoko od tal; ta ukaz pa ni uporaben za slučaj te nezgode, ki se je pripetila dne 27. aprila 1904, torej predno je bil izdan cit. ministrski ukaz. Ni moči torej tožencu očitati opustitve kakega dejanja, ki je po zakonu izrecno zapovedano, ter tudi ne s tega pravnega stališča smatrati, da je opuščeno zadelanje tega vretena protipravno. Zgolj objektivna možnost, da je iz opuščene zagraje opisanega navpičnega vretena utegnila nastati nevarnost za ljudi v zmislu §-ov 1295, 1297, 1299 o. d. z., ne zadostuje za utemeljitev toženčeve krivde.

Iz dejanskega položaja izhaja temveč, da je tožnica svoje škode sama kriva, ker je vzlic prepovedi in svarjenju hodila mimo dotičnega navpičnega vretena, dasi njeni opravitki v toženčevem mlinu niso ravno zahtevali hoje mimo njega. Ako je prednica v tožničini službi izpovedala, da se ji ni branilo hoditi mimo navpičnega vretena, to ne izključuje, da se je pač prepovedalo tožnici. Nezgodo je povzročil dogodek med tožnico in mlinarskim pomočnikom na dan nesreče, ker jo je ta skušal spraviti od vretena naprej, ona pa se je z eno roko oklenila vretena. Dasi ni vzroka, tožnici očitati, da je imela navado cukati se z moškimi ali da ni bila sramežljiva, vendar tudi toženec ni odgovoren za počenjanja mlinarskega pomočnika ob tožničini nesreči.

Ker tožnica ni dokazala, da je njeno škodo zakrivil toženec s tem, da protipravno ni opazil dotičnega navpičnega vretena, temveč je dokazano, da je tožnica svoje škode sama kriva, bilo je tožbeni zahtevek zavrniti tudi, kolikor se opira na to okolnost.

Tožnica je podala priziv, v katerem je navajala prizivne razloge in sicer: 1.) pomotno ocenitev in presojo dejanskega in pravnega položaja, 2.) nedostatnost postopanja v zmislu §-a 496 odst. 2 civ. pr. r. in 3.) pravnopomotno presojo stvari, da tožnica ni bila zavezana zavarovanju zoper nezgode.

C. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je z rzsodbo 12. okt. 1906 Bc II 30/6 ugodilo prizivu in tožbenemu zahtevku.

Razlogi.

Šele na tretjem mestu, seveda le previdoma uveljavljani prizivni razlog ni utemeljen glede na tozadevno popolnoma pravilno utemeljitev izpodbijane razzsodbe.

Prvosodni izrek o tožnični zavarovalni obveznosti temelji namreč na mnenju zvedencev, oddanem na podlagi merodajnih dejstev, ustanovljenih pri sprejemu dokazov na mestu samem. To mnenje mora tudi prizivno sodišče smatrati za prikladno tem dejstvom in zakonu o zavarovanju delavcev zoper nezgode, torej za popolnoma pravilno; tudi nasprotno, po delavski zavarovalnici v Trstu kranjskemu deželnemu odboru izrečeno mnenje ne more izpodbiti njegove pravilnosti, ker po vsebini spisov in glede na izjavo zavarovalnice pravnemu sodišču v pismu z dne 16. marca l. 1906. št. 25. nikakor ni ugotovljeno, da se je temu mnenju vzal za podlago sploh kateri v pravnem sporu ustanovljeni dejanski stan.

Pač pa je na prvem mestu uveljavljanemu prizivnemu razlogu priznati popolno upravičenost.

Po dejanskem stanu v razzsodbi je namreč ugotovljeno: da toženec v svojem umetnem mlinu vretena, navpičnega, gladkega, 65 mm v premeru imajočega ter s hitrostjo od 90—100 obratov na minuto se sukajočega, ni ogradil do tožničine nezgode; da je sukajoče se vreteno, tudi če je popolnoma gladko, v bližino prišedšemu človeku, tudi če se ga ni dotaknil, lahko nevarno, ker se vreteno oprime obleke ter tako zavrti tudi človeka, in da je tožnico dne 27. aprila 1904, ko je prišla blizu, vreteno prijelo ter jo zavrtilo tako, da je bila telesno težko poškodovana in je radi tega postala za vedno nesposobna si kaj pridobivati.

Iz tega dejanskega stanu je sklepati, da se nezgoda ne bi pripetila, če bi bilo vreteno ograjeno ali zavarovano, da je torej nezgoda v vzročni zvezi s to toženčevo opustitvijo.

To opustitev je pa tudi tožencu prištevati v krivdo.

Četudi ne govorimo o tem, mora li vsakdo že po svojem naravnem razumu sprevideti, da utegne tako hitro se sukajoča naprava pripraviti v nevarnost za življenje ali telesno varnost v bližino prišedšega človeka na označeni način, je pa vsekakor gotovo, da je bila dolžnost toženca, ki je s tako napravo izvrševal

obrat, temu obratu in njega napravi obračati svojo posebno pazljivost ter ukreniti vse, da se izključi možnost vsake nevarnosti za ljudi.

Ta dolžnost mu je bila naložena tudi po določbi §-a 74. obrtnega reda seveda v skrbi za svoje v obratu uslužbene pomožne delavce; vendar pa ne more biti dvoma, da je imel to dolžnost tudi z ozirom na osebe, ki v tem obratu samem niso bile uslužbene, ki pa so vendar radi drugega službenega razmerja do njega, lastnika obrata, imele pristop v delavnico in so mogle priti tja bodisi vsled tega službenega razmerja, bodisi iz drugega vzroka, kakor se je to zgodilo ravno pri tožnici.

Toženec je tedaj z zgoraj omenjeno opustitvijo zanemaril bodisi že po naravnem razumu mu pristoječo, bodisi vendar po zakonu mu naloženo dolžnost, torej je nekaj zakrivil, kar ga napravlja za škodo odgovornega.

Šele po nezgodi v izvršitev §-a 74. obrtnega reda izdani ministrski ukaz z dne 23. novembra 1905 d. z. št. 176, ki v §-u 57 ukazuje višino ograje pri vseh navpičnih vretenih, ne more spričo določila cit. §-a 74., ki v splošnem nalaga lastniku obrta naprave proti nevarnostim za ljudi, toženca razbremeniti in se ne da morda tako razlagati, da so do tedaj imela taka vretena biti neograjena in nezavarovana, posebno ker izjavljata zvedenca, da je obrtno nadzorništvo tudi poprej pri revizijah obrtnih obratov vedno zahtevalo zavarovanje takih vreten. Razbremeniti ne more toženca tudi dejstvo, da sporno vreteno najmanj od l. 1891. ni bilo zavarovano, ne da bi vsled tega nastala kaka nezgoda, niti okolnost, da pred nezgodo toženčev umetni mlin še nikdar ni bil pregledan po obrtnem nadzorništvu.

Za docela neupravičeno pa je smatrati trditev, da je tožnica svojo nezgodo zakrivila sama, in tudi, da jo je sozakrivila. Kajti ona ni iz lastne volje stopila v ozki prostor med zidom delavnice in vretenom, marveč mlinarski pomočnik, in to ugotavlja tudi prvo sodišče, potegnil jo je proti njeni volji, sicer ne v namenu, da bi se ji pripetila nezgoda, marveč v drugem namenu, za roko tja in do vretena, katero jo je, ko se je sramežljivo branila in prijela zanje, zagrabilo za obleko in spravilo v vrtinec. Zategadelj je sklicevanje na pričo poslovodjo, da ji je prepovedal hoditi po onem prostoru v mlinu poleg vretena, in sklicevanje na to, da

njena opravila v mlinu niso nujno zahtevala hoje v onem prostoru, docela brez pomena za vprašanje njene krivde ali sokrivde; tudi kaka krivda pomočnika glede na določilo §-a 1302. o. d. z. na nikak način ne more motiti vprašanja o krivdi toženca na nezgodi in o njegovi odgovornosti za nastalo nezgodo.

Prav tako je brez pomena za vprašanje tožničine krivde njena po nezgodi pred pričami izrečena izjava, da si je nezgode sama kriva, ker vsebuje ta izjava samo kavzalitetno priznanje, ki se, ne glede na tačasno veliko duševno depresijo, v kateri se je izrekla, ne more uporabiti v dokaz, da je tožnica nezgodo sama zakrivila ali sozakrivila in da toženec na tem nima nobene krivde.

Po navedenem je brez dvoma ugotovljeno, da je toženec kriv, ker ni primerno zavaroval vretena, in je to v vzročni zvezi z nezgodo, da pa tožnica ni zakrivila ničesar. Vsled tega je smatrati, da je alternativno v drugi vrsti uveljavljani, na določbe 30. poglavja o. d. z. o pravici do oškodovanja in zadoščenja oprti pravni naslov odškodninskega zahtevka pravno utemeljen, tem bolj, ker zahtevka po kakovosti in količini ni nihče oporekal, ter se sploh zahteva najmanj znesek, ki je umesten vsled take nezgode.

Bilo je torej izpodbijano razsodbo prvega sodišča spremeniti ter razsoditi po tožbenem zahtevku.

Toženec je v reviziji ugotavljal vse revizijske razloge §-a 503 c. pr. r., a c. kr. vrhovno sodišče jih je zavrnilo z razsodbo dne 13. januarja 1907 št. 20.431 de 1906 iz razlogov:

Revizija uveljavlja vse v §-u 503 c. pr. r. navedene izpodbojne razloge, toda vsi so ali nezakonito izvedeni ali pa niso utemeljeni.

Na § 503 št. 1. c. pr. r. opirajočo se ničnost zaradi nedopustnosti pravnega pota bi bilo vpoštevati po §-u 42. jur. n. in §-u 240. c. pr. r. pač v tekočem sporu vselej, toda ni je bilo ob prvotnem tožbenem naslovu, da toženec tožnice ni zavaroval, oziroma da ni naznanil nezgode, kakor je izvedeno že v sklepih okrožnega sodišča od 20. marca 1906, na katere utemeljitev se poziva. Ta ničnost pa je tem manj podana pri drugem, tudi uveljavljanem tožbenem razlogu iz naslova odškodovanja po 30. poglavju 2. dela obč. drž. zak.

Na revizijski razlog pomanjkljivega postopanja po § 503. št. 2. c. pr. r. se ni ozirati, ker se ni stavil predlog, naj se raz-

sodba razveljavi in spisi vrnejo v novo razpravljanje. Sicer se pa v izvajanju tega revizijskega razloga ne trdi nedostatek postopanja, temveč se samo kara, da so se nekatera dejstva, ki jih je bila ugotovila prva sodna stopinja, izrekla za brezpomembna.

Istotako revizija pod revizijskim razlogom št. 3. § 503 c. p. r. ne navaja dejstvenih pogojev razsodbe, ki bi bili v nasprotju s spisi, temveč le trdi, da se niso vpoštevali domnevki prve stopinje, ki pa niso dejstvene ugotovitve, temuč le sklepi, ki za prizivno stopinjo nikakor niso obvezni.

Oba navedena revizijska razloga je bilo po svojem bistvu izvesti le kakor revizijski razlog napačne pravne presoje, in resnično jih je premotriti s te strani. Toda trditi se po pravici ne more niti napačna pravna presoja stvari.

Tožnici bi se nesreča ne mogla dogoditi, ako bi bil dal opažiti vreteno toženec, ki je imel po §-u 74 obrtnega reda skrbeti za varnostne naprave, da se ž njimi delavcem ob pazljivi vršitvi njih dela preprečuje preteča škoda. Pač govori pozvani § 74 le o pomožnih obratnih delavcih, toda nevarnost hitro vrtečega se vretena je bila manjša za delavce, kakor za druge osebe, ki so imele dostop na obratni prostor in so torej mogle priti do vretena. Iz prvosodnih ugotovitev pa izhaja, da je to bilo pri tožnici, ki je v mlinu služila za deklo in je morala ali vsaj smela vsled svojega opravila hoditi v mlinske prostore, če tudi ne v bližino vretena ter da je prepoved mlinskega poslovođje veljala le za hojo poleg vretena. Sicer pa § 74 obrt. reda le primeroma navaja naprave, ki se morajo opažati ter naštevajoč strojne dele sklepa z besedami: »in enako«, vsled česar ne more trdno držati zagovor, da je opaženje navpičnih vreten izrecno zahteval šele min. ukaz od 23. novembra 1905, št. 176 drž. zak. Ni moči odobravati revizijskega mnenja, da opustitev varnostnih odredb proti oškodbi oseb, ki ne spadajo k obrtnim pomožnim delavcem, ne daje odgovornosti zato, ker so določbe obrtnega reda izdane le v zaščito delavcev.

Druga sodna stopinja je po pravici izrekla, da tožnica po ugotovljenem dejanskem stanju na nezgodi nima nobene krivde, kajti tožnica ni prostovoljno stopila na prostor poleg vretena, in zato je tudi prepoved poslovođje brez pomena. Ne more se

ji pa šteti v krivdo, ako je za vreteno prišla v zadregi, nevedoč za nevarnost, ki jo ima neopaženo vreteno.

Vzročna zveza med toženčevo opustitvijo in nezgodo je prav v tem, da bi brez opustitve nezgoda ne bila možna. Pa tudi, če bi se vzelo, da je mlinarski pomočnik E. sokriv, izreči je solidarno odgovornost toženca po §-u 1302 o. d. z., ker ni moči določiti, koliko je vsak kriv poškodbe. Za krivdo, opirajočo se na določila 30. poglavja o. d. z., pa je brez pomena vprašanje, je li tožnica spadala med delavce, ki jih je zavarovati ali ne.

Revizija torej z nobene strani ni upravičena in bilo jo je zavriniti.

Dr. V.

b) Pogodbe, ki se med nezakonskim, po varuštvu zastopanim otrokom in med njegovim nezakonskim očetom sklene ter varstveno-oblastno odobri glede visokosti stroškov za otrokovo oskrbo in vzgojo, ni moči tožbenim potom razveljaviti, če poleg ugodnejših imovinskih razmer očetovih niso dokazane naprej ne vidne večje potrebe za otrokovo oskrbo, nego so bile one, na katerih temelji sklenjena poravnava (§§ 166, 167, 1380 o. d. z.).

V varstveno-oblastno odobreni poravnavi z dne 16. junija 1905 se je zavezal oče dne 15. februarja 1894 izven zakona rojene A. T., da bo zanjo plačeval preživnino po 10 K na mesec, počenši s 1. junijem 1905, dokler se otrok sam vzdrževati ne bo mogel. Slabotno, za težja dela nesposobno deklico je varuh pošiljal v samostansko (meščansko) šolo, kjer naj bi se pripravljala za lažji, n. pr. učiteljski poklic. Ker mesečni prispevki po 10 K za preskrbo in vzgojo v samostanskem internatu niso več zadostovali, je tožil varuh nezakonskega očeta na povišanje preživninskih obrokov od 10 na 50 K, za svojo osebo pa na plačilo oziroma povrnitev razlike med alimenti, ki jih je toženec plačal in alimenti, od varuha v istini izdanimi.

C. kr. okrajno sodišče v Trstu je z razsodbo 18. novembra 1908 opr. št. VI 1075/8/5 tožbi toliko ugodilo, da je obsodilo toženca v plačilo mesečnih 20 K; varuhov osebni zahtevek pa je zavrnilo ter mu naložilo $\frac{1}{5}$ stroškov; glede ostalih stroškov je izreklo, da so med tožnico in tožencem pobotani.

C. kr. dež. prizivno sodišče v Trstu je rzsodbo prve stopinje potrdilo z rzsodbo 6. marca 1909 opr. št. Bc II 18/9.

C. kr. najvišje sodišče pa je z rzsodbo 26. maja 1909 Rv. VIII 150/9 tožbeni zahtevek povsem zavrnilo ter naložilo tožnici polovico stroškov prve in vse stroške druge in tretje stopinje iz razlogov:

Revizijski razlog §-a 504 št. 4 c. pr. r. je utemeljen.

Glasom pravnih spisov c. kr. okr. sodišča v Trstu C VI 581/5 sta stranki na tožbo nedoletne F. T., zastopane po varuhu, proti tožencu zaradi priznanja očetovstva (izven zakona) in plačila preživnine na razpravi 16. junija 1905 sklenila varstveno-oblastno odobreno poravnavo. Toženec je tedaj priznal očetstvo in se zavezal plačevati, dokler bi se otrok sam vzdrževati ne mogel, preživnino mesečnih 10 K.

Ta poravnava je bila torej sklenjena med zakonito zastopanim otrokom in njegovim očetom glede njegovih dolžnostij po §-ih 166 in 167 o. d. z., ne pa, kakor meni prizivno sodišče, med starši v zmislu §-a 170 o. d. z.

Za pravice in dolžnosti med tožencem je torej merodavna imenovana poravnava, ki velja izrecno dotlej, dokler se otrok sam vzdrževati ne bo mogel, — kajti temeljna določila o pravni naravi in vplivu poravnav sploh (§ 1380 o. d. z.) morajo veljati tudi za poravnavo z dne 16. junija 1905, ki določuje natančno pravice tožnice proti tožencu. Ta poravnava se je sklenila pod pogoji, ozirajočimi se z ene strani na očetove imovinske razmere, z druge strani pa na otrokove potrebščine, in brezdvomno so nadaljnji učinki poravnave zavisni od dejstva, da se pogoji, ob sklenjeni pogodbi merodavni, niso bistveno premenili, torej v tem slučaju, ko bi se očetovske imovinske razmere izdatno zboljšale ali pa ko bi naprej ne vidne potrebe zahtevale za tožnico izvanredno preživnino. Dokler pa take premembe niso dokazane, mora veljati poravnava za merodavno merilo toženčevih dolžnosti.

Tožba in tožbeni zahtevek skušata doseči povišanje preživninskih dajatev z ozirom na večje izdatke za tožnico, ki naj se radi nezmožnosti za trdo delo vzgoji za učiteljico.

Prvo sodišče tega tožbenega naslova ni priznalo, odrekajoč tožnici pravico, da se vzgoji za učiteljico, in je smatralo, da v tem pogledu ni povoda za zvišanje preživnine. Pač pa je zvišalo

preživninski obrok na 20 K za to, ker dosedanja vzgoja otrokova ni bila taka, da bi se sam vzdrževati mogel in ker je toženec ta položaj nekako zakrivil, ko se ni menil za to, kar je varuh glede vzgoje ukrenil.

Prizivno sodišče, ki mu je bilo pretehtati le toženčev priziv, se sploh ni spuščalo v pretres tožbenega naslova in se je pečalo v bistvu zgolj z vprašanjem, je li povišek preživninskega obroka primeren.

Iz navedenega izhaja: Razsodba prvega sodišča odreka tožnici pravico do vzgoje za učiteljski stan, odnosno pravico, da bi smela toženca obremeniti s stroški, za tako vzgojo potrebnimi, češ ker ne gre, da bi si prosto volila stan. Tožnica se ni prizvala proti razsodbi, ki na tem naziranju temelji, ki je torej v tem oziru pravomočna.

Povišek preživnin, ki sta ga priznali prvo in prizivno sodišče, ne temelji na dejstvu, da so izdatki za vzgojevalni način za tožnico večji, pač se pa opira na to, da so obroki 10 K, ker si tožnica še ničesar sama zaslužiti ne more, premajhni.

Ker je torej tožbeni naslov glede zvišanja stroškov za tožničin preživitek in njeno vzgojo, ki je potrebna zaradi njenega slabega zdravja, — neupravičen, računati je s položajem, ki se v primeri s pogoji ob času sklenjene poravnave (16/6 1905) prav nič premenil ni, kajti dejstvo, da se tožnica ni mogla sama vzdrževati in pa vprašanje o visokosti preživnin so bile sporne točke, ki so se tedaj poravnale.

Revizija se torej upravičeno opira na poravnavo z dne 16. junija 1885, ker ni, kakor dokazano, pogojev, ki bi opravičili razveljavljenje poravnave. Ker more torej tožnica svoje pravice protitožencu uveljavljati le na podlagi poravnave, ni zakonitega temelja za povišek preživnin in tožbeni zahtevek je bilo zavrniti.

Izrek o stroških temelji na določenih §-ov 41 in 50 c. pr. r. Z ozirom na to, da je toženec zabeležil stroške (kumulativno) proti obema nasprotnikom, smatralo se je, da odpade polovica stroškov prve stopinje na tožnico, druga polovica pa na tožnika. Nič ne de, da je prvo sodišče obsodilo tožnika le na $\frac{1}{5}$ stroškov, ker bi se moral toženec pritožiti, če je menil, da taka delitev ni primerna.

B. B.

c) K pojmovanju določnosti predmeta kupne pogodbe. Sodnik ne sme ugotavljati neveljavnosti kupne pogodbe glede nepremičnine, češ da ni bilo o prevzetju hipotekarnih bremen i. t. d. nobenega dogovora, ako se nedostatek ni izrecno ugovarjal (§§ 869, 904, 1056 o. d. z.).

Tožnik S. in toženec J. sta sklenila dne 5. julija 1908 kupno pogodbo z vsebino: J. proda S.-u vsa svoja zemljišča z vsemi pritklinami, osobito 9 glav goveje živine, 2 konja in 11 prašičev za 40.000 K, v njegovo last, vendar si sme prodajalec pridržati 2 konja, 6 voz, od premičnin pa, kar more na 6 voz naložiti in speljati od kašče do jarka, ako vpreže po enega konja v tri zapored stoječe vozove.

Deželno sodišče v L. je tožbenemu zahtevku, merečemu na ugotovitev veljavnosti gori navedene pogodbe, ugodilo. Glede ugovora, da kupni predmet ni zadosti jasno določen (zemljišča so bila v tožbenem zahtevku vseskozi po vložnih številkah označena), je ugotovilo, oziroma izvajalo v razlogih:

Pogodba se je sklenila ustno, in kupilo se je vse toženčevo premoženje za natančno določeno kupnino (§ 1056 o. d. z.). Med premičninami so se osobito navedli po številu vsi oni predmeti (živali), ki so v kupu obseženi. Kar pa toženec sme od premičnin pridržati si, se je pa tudi določilo, namreč 2 konja, 6 voz in kar more toženec enkrat na teh 6 voz naložiti in peljati od kašče do jarka, ako po enega konja vpreže v tri vozove. Notorno pa je, da je posestvo v taki bližini, kakor stanujeta stranki, eni kakor drugi dobro znano; ni torej treba imenovati parcel, vložnih številok itd. To vse je prepuščeno pismu. Sicer si je pa tožnik bil posestvo itak ogledal in nadrobnega razkazovanja ni zahteval, ker je posestvo itak poznal. Vsaka stranka je vedela, kaj proda in kaj kupi. Glavna vrednost tiči itak v nepremičninah in živini, in to je bil predmet kupa. Če je bil tožnik pri drugih premičninah toliko radodaren, da je tožencu privolil izbirati, radi tega pogodba še ni neveljavna, ker je množina omejena.

Pogodba ustreza tudi predpogojem §-a 869 o. d. z. Kolikor bi utegnili v tem oziru nastati kaki dvomi, ker se je pogodba dne 5. julija 1908 sklepala v gostilni pri pijači, jih pobije dogodek

od 10. julija 1908, ko je tožnik o priliki ogleda potrdil pogodbo. Toženec je to na znanje vzel in nikjer ne trdi, da bi takrat ne bil vedel, kaj in kako se je pogodil.

Nesporazum, kdaj da je delati pismo, nima vpliva na veljavnost, ker se sme izpolnitev brez nepotrebne odloga takoj zahtevati (§ 904 o. d. z.). —

Prizivno sodišče, višje sodišče v G. je prizivu toženca J. ugodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo. Glede določenosti pogodbenega predmeta je izreklo v razlogih:

Napačna je pravna presoja toliko, kolikor izpodbijana rabsodba smatra, da so v dogovorih, ki so v njenem izreku obrazloženi, dani vsi rekviziti perfektne pogodbe.

Brez dvoma se smejo tudi v prometu z nepremičninami kupne pogodbe ustno sklepati. Da pa je moči v ustnem dogovoru spoznati perfektno opravilo, urejene morajo biti jasno in brezdvomno vse okolščine, ki so za promet z nepremičninami bistvene. Tej zahtevi pa predmetni dogovor nikakor ne ustreza, ker nima nikake dispozicije glede hipotekarnih dolgov, glede časa, kdaj se naj preprodaja izvrši, kdaj preide vžitek na kupca, od kedaj naprej ga zadenejo bremena. Vse te esencijalne točke so popolnoma v nemar puščene.

Pa tudi dogovor glede premičnin, ki naj ostanejo tožencu, je negotov, nejasen in nedoločen. Nedostatek sicer ni to, da se ne dela razlike med pritiklinami in premičninami, ker je po pravnih podatkih utešnjena izbira premičnin, ki ostanejo prodajalcu, le toliko, kolikor se je izgovorila preprodaja določenih predmetov tožniku. Pač pa se kaže pomanjkljivost v tem, da je množina predmetov, ki naj ostanejo tožencu, zavisna prav zelo od čisto negotovih činiteljev, namreč od dobre ali slabe ceste, od načina, kako so vozovi obloženi in naposled od tega, ali naj se moči konja do skrajne možnosti izrabi.

Ker pa tak dogovor zahtevam §-a 869, odn. 1053 in nasl. o. d. z. ne ustreza, mora se mu odreči pravna veljavnost. —

Vrhovno sodišče je tožnikovi reviziji ugodilo z rabsodbo od 16. junija 1909 Rv VI 225/9, to pa le radi napačne pravne presoje, kojo je revizija prizivni rabsodbi med drugim očitata. V tem oziru izvajajo razlogi:

Prizivno sodišče je ugotovilo, da ni dvoma glede kupnega predmeta, kolikor je označen z navedbo vseh toženčevih zemljišč s pritklinami vred, izvzemši 2 konja, 6 voz in premičnin, katere more toženec z 2 konjema na 6 vozovih odpeljati, — da se torej iz opustitve imenske navedbe zemljišč kaka nedoločnost ali nejasnost ne da izvajati; naposled da je bila tudi kupna cena s 40.000 K določena.

Nedostatno določnost in jasnost pa vidi prizivno sodišče v tem, da se ni ničesar razpolagalo glede hipotekarnih dolgov in glede časa prevzetja, potem glede prehoda vžitka in bremen.

Po ugotovitvi prvega sodišča se je v tem oziru sklenil dogovor, da je kupno ceno plačati ob napravi pismene pogodbe. Pripomniti je, da je toženec v odgovoru na tožbo tudi ugovarjal, da se o tem ni sklenil nikak dogovor, kdaj naj se pismena pogodba napravi, in da se tudi o drugih bistvenih točkah take pogodbe ni govorilo. Kake so te točke, o tem se natančneje ni izjavil niti odgovor na tožbo, niti toženčev zastopnik, nego se je izvajala nedoločnost iz tega, ker kupec ni ogledal zemljišč.

Kar zadeva ugovor, da se ni določil čas za preprodajo in spremenitev pogodbe, odklonilo ga je prvo sodišče s tem, da se sme po §-u 904 o. d. z. izpolnitev takoj zahtevati. V tem oziru priziv ni uveljavljal napačne pravne presoje; iz tega razloga torej prizivno sodišče ni moglo izvajati, da manjka esencialne pogodbene točke. Sicer pa je pritrđiti prvemu sodišču, da nastopijo, ako se ni v tem oziru ničesar pogodilo, zakoniti predpisi, in tako ni torej nikakega pogodbenega nedostatka.

Tega, ali se ni ničesar dogovorilo glede hipotekarnih bremen in dolgov, pa toženec sploh ni ugovarjal, niti ni uveljavljal, da so sploh dolгови. V prizivnem postopanju se torej na to ni moglo ozirati.

Prav tako toženec tudi ni ugovarjal, da bi bile premičnine, ki se smejo obdržati, nedoločene. To zares tudi niso, ker se morajo pač določene stvari tožniku izročiti in je v ostalem toženčeva izbira le toliko utešnjena, kolikor premičnin ne more na šest voz naložiti.

Revizija torej opravičeno kara, da prizivna razsodba vpošteva nedostatke pogodbe, kojih toženec na prvem sodišču niti ni uveljavljal, marveč je le izvajal, da kupec zemljišča niti ogledal ni.

Reviziji radi napačne pravne presoje stvari je bilo torej ugoditi, razsodbo prizivnega sodišča predružačiti in razsodbo prve stopnje obnoviti. Dr. M. D.

d) Ali postane posesorna tožba „res iudicata“, ker toženec pozneje vloži petitorno tožbo in ž njo pravomočno zmaga pred končanim postopanjem radi motene posesti? Če je radi tega zavrnena posesorna tožba, kako je s pravnimi stroški?

Tožnik je trdil, da je v dejanski posesti pravice obračati na spodnjem koncu parcele št. 1571 vozove, kadar pripelje kaj v svoj vinograd parc. št. 1579 oziroma odpelje kaj iz tega vinograda, in da ga je toženec v tej dejanski posesti motil, ker je dne 19. aprila 1909, ko je on hotel na spornem mestu obrniti voz, nametal na ta prostor kolja in mu pretil z motiko.

V tožbi, vloženi dne 1. majnika 1909, je predlagal, naj se razsodi, da je on v dejanski posesti pravice obračanja na spornem prostoru, in da ga je toženec v tej posesti z opisanim ravnanjem motil, da je torej dolžan se v bodoče vzdržati vsakega takega motenja ter povrniti pravdne stroške.

O tej tožbi se je določil narok za sporno razpravo na licu mesta na 10. maja 1909. Dne 6. maja 1909 pa je prišel toženec k sodišču in podal na zapisnik izjavo, da se tožbenemu zahtevku podvrže in zaveže plačati tožnikove stroške, o tem da naj se tožnikov zastopnik obvesti in narok za sporno razpravo prekliče.

Obenem pa je toženec dne 6. maja 1909 vložil zoper tožnika v isti stvari petitorno tožbo C 70/9, o kateri se je določil narok na 12. maja 1909 na licu mesta.

Obvestilo o toženčevi izjavi in preklicu naroka za razpravo o posesorni tožbi se je dostavilo tožnikovemu zastopniku šele 10. maja 1909 ob 9 uri dopoldne, dočim se je bil tožnikov zastopnik odpeljal k razpravi že ob $\frac{1}{2}$ 7. uri zjutraj istega dne.

Tožnikov zastopnik je dne 10. maja 1909 naznanil tožencu stroške v znesku K 79.18 s pozivom, naj jih plača v petih dneh, ker se bode sicer posesorna tožba samo zaradi stroškov nadaljevala.

Dne 22. maja 1909 se je razglasila v petitorni pravdi sodba C 76/9,6, s katero se je tožbenemu zahtevku ugodilo in razsodilo, da služnost obračanja vozov na parceli št. 1571 d. o. l. ne obstoja.

Ta rzsodba se je tožnikovemu, odnosno toženčevemu zastopniku dostavila dne 26. maja 1909 h kratu s pozivom, naj v posesorni pravdi stavi nadaljnje predloge tekom 8 dni, ker bi se sicer smatralo, da tožbo umakne.

Dne 29. maja je tožnikov zastopnik predlagal, naj se razpiše razprava in spozna po tožbenem zahtevku, ker toženec naznanjenih mu stroškov noče plačati.

Dne 9. junija 1909 je postala petitorna rzsodba pravomočna.

Dne 12. junija 1909 se je vršila ustna sporna razprava o posesorni tožbi, pri kateri je tožnik stavil eventuelni zahtevek na plačilo stroškov. Toženec je priznal, da je tožnikov zastopnik dne 10. maja 1909 bil na licu mesta, da pa mu naznanjenih stroškov K 79:18 ni plačal, ker so se mu zdeli previsoki in ker on ni bil odgovoren za prihod tožnikovega zastopnika na lice mesta.

C. kr. okrajno sodišče v Mokronogu je posesorni tožbeni zahtevek s sklepom zavrnilo in obsodilo tožnika v povračilo stroškov, češ da je ta pravna stvar že pravomočno razsojena.

Razlogi.

Z ozirom na pravomočno rzsodbo z dne 22. maja 1909 C 70/9/6 bilo je tožbeni zahtevek v zmislu §-ov 239, 240, 457 in 459 c. pr. r. s sklepom zavriniti.

Iz imenovane rzsodbe sicer izhaja, da je tožnik res bil v zadnji posesti pravice obračanja na parceli št. 1571 in da ga je toženec, kakor v zapisniku z dne 6. maja 1909 C 68/9/2 sam prizna, motil v tej posesti. Tožnik je bil torej formalno pač upravičen vložiti tožbo zaradi motenja posesti in bi bil s to tožbo tudi prodrl, če bi se toženec ne bil z nasprotno tožbo ubranil.

Drugo vprašanje pa je, je li bila posestna tožba potrebna in umestna. Postopanje po §-ih 454—460 c. pr. r. določeno je, če se uvažuje »ratio legis«, pač samo za nujne stvari, ker bi tožnik sicer trpel nepovratno škodo.

V le-tem slučaju pa, kjer gre za vožnje, ki se spravljajo na leto samo enkrat dvakrat, je bila pač na mestu samo petitorna, ne pa posesorna tožba. Toženec se je torej proti posestni tožbi branil na ta način, da je vložil proti tožniku negatorno

tožbo, in dosegel je, da se je o pravici do posesti še pred rešitvijo posestne tožbe pravomočno razsodilo z razsodbo z dne 22. maja 1909. S to razsodbo je postal tožbeni zahtevak posestne tožbe »res iudicata«. Kajti četudi pravna naslova obeh tožb nista identična, vendar se tiče petitorna razsodba iste sporne stvari (§ 240 c. pr. r.) in se je ž njo že končno razsodilo o pravici do posesti, glede katere naj bi se s posestnim končnim sklepom ustanovilo samo začasno pravilo dotlej, dokler ne izide razsodba o pravici do posesti. S to razsodbo pa je spor končan: »petitorium absorpsit negatorium«. (Glej Neumann koment. 2. izd. str. 1203 in Krainz - Pfaff - Ehrenzweig 4. izd. str. 527).

Če bi se drugače sodilo, prišlo bi se do zaključka, da bi posestni končni sklep razveljavil petitorno razsodbo, kajti tožnik bi lahko predlagal izvršbo na podlagi končnega sklepa in bi izvršbe v zmislu §-a 35 izvrš. r. končnemu sklepu, ki je s poznejšnjega dne, ne bilo moči odreči.

Ker je tožnik v posestnem pravnem sporu propal, mora v zmislu §-a 41 c. pr. r. povrniti tožencu pravnne stroške — to pa, akoravno je toženec v izjavi z dne 6. maja 1909 se celo zavezal, da bo plačal tožniku njegove stroške. Ta izjava, podana izven sporne razprave ima namreč za sodišče samo pomen, kolikor vsebuje predlog za preložitev naroka v zmislu §-a 136 c. pr. r., a za toženca vsebuje ta izjava ponudbo poravnave v tem zmislu, da naj bi tožnik tožbo umaknil, a toženec mu plača vse stroške. Te ponudbe pa tožnik ni sprejel, dasi mu je bila obenem z njo dostavljena petitorna tožba in je moral njegov zastopnik vsaj po razpravi z dne 12. maja vedeti, da te tožbe ne bo dobil. Tožnik bi bil, ker je toženec ugovarjal zgolj proti visokosti naznanjenih stroškov, lahko predlagal obenem z umaknitvijo tožbe odmero stroškov po §-u 37 št. 6 zakona o organizaciji sodišč, oziroma ker gre samo za zastopniške stroške, po čl. V uvod. zak. k. c. pr. reda in dvor. dekretu z dne 4. oktobra 1833. Odmerjene stroške bi potem posebej izterjal oziroma kompenziral s stroški iz pravde C 70/9. Ker pa tožnik te ponujene poravnave ni sprejel in tožbe ni umaknil, ampak je predlagal razpis razprave in sodbo po tožbenem zahtevku, tudi toženec ni več vezan na svojo ponudbo.

Tožnik je torej izgubo svojih stroškov sam zakrivil in se ne more sklicevati niti na določbo §-a 48 c. pr. r., na katero bi se bilo moči ozirati, če bi bil tožnik to predlagal ob enem z umaknitvijo tožbe.

Proti temu sklepu je vložil tožnik rekurz, v katerem pobija mnenje prvega sodnika in sicer takole:

Že zakon veleva v določbah §-a 454 in nasl., da je posesorno tožbo ločiti od vseh drugih celo na zunanje, in § 459 c. pr. r. imenuje konečni sklep le provizorno določilo, s katerim se nikakor ne ovira poznejšnjega sodnega poganjanja za pravico posesti ali zahteve, ki so od te zavisne, in tudi Neumann (komentar k procesu) pravi pri § 459 c. pr. r., da ostane konečni sklep v moči tako dolgo, da se stvar z meritorno tožbo reši; nikjer pa ni brati, da bi bila stvar, ki je s konečnim sklepom pravokrepno razsojena, »res iudicata« napram redni tožbi v isti stvari. In to more veljati tudi »vice versa«, ker sta v teh tožbah vendar čisto druga naslova. Res je, da »petitorium absorpsit negatorium«, to se pa pravi: če sem jaz tožil koga na priznanje kake pravice in sem tam s tožbo zmagal, ne sme nasprotnik mene tožiti na priznanje neobstoja te pravice, nasprotno pa sme tist, ki je bil tožen na priznanje neobstoja kake pravice in je bil tožbeni zahtevek pravokrepno zavrnen, naperiti novo tožbo na priznanje te pravice.

Pravni pomen »rei iudicatae« je ta, da se v interesu pravne varnosti zabrani, da bi se v pravni stvari, ki je stvarno od sodišča razsojena, vnovič ne sodilo ter vnovič v istem pomenu vprašanja in dejalnosti sodišča ne zahtevalo. Tako Neumannov komentar k §-u 411 c. pr. r. in odločba c. kr. vrhovnega sodišča z dne 24. junija 1908, Geller u. Jolles Praxis v X. zvezku 15.

V le-tem slučaju je tožnik s tožbo zaradi motenja posesti zahteval le, naj se mu varuje dejansko posest.

Če je bil sodnik mnenja, da sta te dve pravdi identični, in le v tem slučaju more biti govor o ugovoru »rei iudicatae«, potem bi bil moral takoj takrat, ko je nasprotnik vložil negatorno tožbo, v zmislu §-a 240 c. pr. r. uradoma tožbo C 70/9 zavrnuti, ker je bila tožba zaradi motenja posesti C 68/9 poprej vložena in je pri sodišču še visela in ker je okolnost, če v isti stvari že pravda teče, uradoma vpoštevati

Ker pa sta predmetni dve tožbi popolnoma različni, ker slonita na popolnoma različnih naslovih, se prvi sodnik upravičeno ni oziral na to, da teče še pravda zaradi motenja posesti; zato pa je napačno sodil, ko je v istih stvareh, v katerih ni smatral litispēndence, našel »rem iudicatum«, kjer je ravno tako ni, kakor ni litispēndence.

Prvi sodnik bi bil moral torej o stvari sami soditi in tožbenemu zahtevku zaradi motenja posesti z ozirom na toženčev priznanje ugoditi. Kaj pa, če bi bil prvi sodnik vsled tožnikovega predloga z dne 26. maja 1909. za nadaljevanje razprave na tako kratek čas razpisal narok, kakor je to storil v tožbi z dne 6. maja 1909 opr. št. C 70/9, ko je razpisal narok že na 12. maja 1909, čeprav je bilo veliko prič vabiti — potem pa bi ne bila »res iudicata«!

Pa denimo, da bi bilo v resnici ugovarjati »rem iudicatum« in tožbeni zahtevek raditega zavrniti, moral bi prvi sodnik obsoditi toženca v plačilo pravnih stroškov: 1.) ker je on vse te stroške zakrivil in je bila tožba upravičena in 2.) ker se je tožbi podvrigel in se zavezal plačati stroške.

Sklep, katerega je prvi sodnik izdal, ne ustreza pravnemu čutu in se ne vjema z zakonom. —

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je tožnikov rekurz zavrnilo in potrdilo sklep prvega sodnika iz razlogov:

Po §-u 459 c. pr. r. je odločilo o tožbi zaradi motenja posesti izreči precej po končni razpravi s sklepom ter je omejiti na to, da se postavi medčasno pravilo za dejanski posestni stan, in izreka se dalje, da se s tem ne ovira uveljavljati poznejše pravice do posesti in pa pravice, izvirajoče iz nje. Le-to se je v tem primeru zgodilo še pred končanjem postopanja zaradi motenja v izvrševanju služnosti; s pravokrepno razsodbo se je ugotovilo, da tožnik nima pravice do te služnosti, upravičen je torej toženčev ugovor, da tožnikovo zahtevanje medčasnega pravila za dejanski posestni stan nima mesta, ker se je pač v drugi pravdi ugotovilo, da ravno ta dejanski posestni stan ni zakonit (§ 316 obč. drž. zak.).

Vsled tega je prvi sodnik zahtevek tožnikov zaradi motenja posesti odbil po pravici, moral pa je tožnika, ki je v sporu popolnem propal, po §-u 41 c. pr. r. obsoditi tudi v povračilo toženčevih stroškov.

Konečni sklep na posesorno tožbo bi se glasil pač drugače, ako bi bil tožnik narok obnovil pred pravomočnostjo petitorne tožbe, kar je bilo mogoče. Sedaj tožnik v ti pravdi ne more uveljavljati svoječasnega pripoznanja niti v stvari sami, vsled pozvanega zakonitega določila pa tudi ne glede odločbe o stroških. Tožnik bi bil z ozirom na toženčevo izjavo dne 6. maja 1909. lahko stroške dal odmeriti po sodišču, a ta odmera bi ne dala nikakega izvršilnega naslova. G.

Izpred upravnega sodišča.

Neha li mandat članov okrajnega šolskega sveta brezpogojno po preteku šestletne dobe?¹⁾

Na pritožbo drja. L. G. in dr. proti odredbi c. kr. naučnega ministrstva od 19. okt. 1906 št. 31.731 glede sestave okrajnega šol. sveta v Celju je c. kr. upravno sodišče po ustni razpravi dne 1. februarja 1908 izreklo, da se izpodbija odločba c. kr. ministrstva radi nezakonitosti razveljavi, in sicer iz razlogov:

V svoji vlogi, ki je bila vložena pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Celju dne 12. dec. 1905, so današnji pritožitelji, ki so bili svoječasno od okrajnega zastopa izvoljeni za člane okrajnega šolskega sveta, naglašali, da morajo prejšnji člani tako dolgo ostati v svoji službi, dokler okrajni zastop na zakoniti način ne izvoli novih članov, in so zahtevali, da se jih vabi tudi še naprej k sejam okrajnega šolskega sveta.

Tej zahtevi okrajni šolski svet s svojim odlokom dne 13. febr. 1906 št. 186 ni ustregel, ker po določbi §-a 25 zakona od 8. febr. 1869 št. 12 dež. zak. veljajo vse volitve, torej tudi izvolitev članov okrajnega šolskega sveta od strani okrajnega zastopa samo za 6 let, in ker je torej izločitev onih članov okrajnega šolskega sveta, katerih doba je pretekla, samoobsebi umljiva posledica dotične zakonite omejitve.

¹⁾ Ta slučaj je bil že v let. »Slov. Pravniku« na str. 56 in 57 priobčen, toda pomankljivo. Zato ga sedaj priobčujemo s popolno vsebino.